

Småföretags- barometern 2023

Norrbottnens län

ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Norrbottens län	5
Näringslivet i Norrbottens län	5
Småföretagsbarometern – Norrbottens län	6
Konjunkturindikatorn	6
Sysselsättning.....	8
Omsättning	10
Lönsamhet.....	11
Företagens prisförväntningar	11
Expansionsutsikter och tillväxthinder	12
Slutsatser	14

OM SMÅFÖRETAGS- BAROMETERN

Småföretagsbarometern är en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag inom det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

NETTOTAL OCH KONJUNKTURINDIKATORN

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, ordergång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I NORRBOTTENS LÄN

Småföretagskonjunkturen i Norrbottens län har stärkts ytterligare efter fjolårets uppgång och är det län som uppvisade den starkaste konjunkturen i landet under de senaste tolv månaderna. Även om länets företag räknar med en något svalare utveckling under det närmaste året är framtidsutsikterna de mest expansiva i riket.

- **Sysselsättningstillväxten** i de norrbottniska företagen är fortsatt stark men har avtagit efter fjolårets starka uppgång. Den placerar sig ändå över riksnittet. Det osäkra konjunkturläget hindrar inte småföretagen från att öka antalet anställda de kommande tolv månaderna. Nettotalet för sysselsättningen väntas stiga där länets sysselsättningsplaner är i linje med riket som helhet.

- **Tillväxten i orderingång** fortsätter att öka bland länets företag. Det är andra mätningen i rad som orderingången förbättras och det förefaller som om konjunkturavmattningen som vi ser på riksnivå ännu inte satt avtryck i orderböckerna i Norrbottens län. Prognosen för de kommande tolv månaderna pekar dock på en avtagande orderingång men nedgången väntas bli mildare jämfört med riket som helhet.

- **Omsättningen** ökar på bred front: Norrbottens län var det län som hade störst andel företag som uppvisade en ökad omsättning under det senaste året. Förväntningarna för det närmaste året pekar på en lägre omsättningstillväxt men det är fortfarande en större andel av länets företag som räknar med en ökad omsättning jämfört med övriga län.

- **Lönsamheten** i länets företag har inte förbättrats trots en stark omsättningstillväxt. I stället fortsätter företagets syn på lönsamheten att vara låg men inte lika nedpressad som i riket som helhet där lönsamheten upplevs som den lägsta sedan 90-talskrisen. Även om länets företagare förutser en återhämtning i lönsamheten är det historiskt sett låga förväntningar trots att företagen planerar fortsatta prishöjningar.

- Sju av tio företag i länet (71 procent) ser goda **expansionsmöjligheter**, vilket är högst i riket följt av Uppsala och Jönköpings län. Mest optimistiska är länets tjänsteföretag (73 procent) jämfört med 68 procent bland tillverkningsföretagen.

- Det främsta **tillväxthindret** som småföretagen i Norrbottens län uppger är bristen på lämplig arbetskraft. Bristen på arbetskraft är utbredd och omfattar både tillverkande som tjänsteproducerande företag. Svag efterfrågan har seglat upp som det näst största tillväxthindret men är inte lika utbrett som i övriga riket.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I NORRBOTTENS LÄN

De svenska småföretagen återhämtade sig snabbt efter pandemin och konjunkturindikatorn steg till 57 under 2022 efter ett fall till historiskt låga nivåer 2021 (-15). Men småföretagen står inför nya utmaningar. Pandemin och kraftiga produktionskostnadsökningar har följts av historiskt hög inflation och snabbt stigande räntor. Effekterna för småföretagen ser vi redan i resultaten. Konjunkturindikatorn föll till 25 under den senaste tolv månadsperioden och avviker från företagens planer från i fjol då den förväntades stiga till 77. Samtliga delar blev klart svagare än vad företagarna förutsåg och den största tillbakagången var i orderingången och i sysselsättningen. Men det är en splittrad konjunkturbild. Störst var nedgången inom detaljhandel och bygg medan övriga tjänsteföretag klarat sig bättre.

Småföretagen räknar med en fortsatt svag konjunktur under det närmaste året. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är klart lägre än dess historiska genomsnitt. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Ränthöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturedgången. Men även kring framtidsförväntningarna är bilden splittrad. Mest pessimistiska är företagen inom detaljhandeln och byggföretagen medan det finns en övervikt av tjänsteföretag som räknar med ökad tillväxt det närmaste året.

Näringslivet i Norrbottens län

DEMOGRAFI OCH BEFOLKNING

Region Norrbotten är landets sjunde minst befolkade region och har den fjärde högsta medianinkomsten. Arbetslösheten är näst eller fjärde lägst beroende på källa och den demografiska försörjningskvoten är genomsnittlig och stiger något snabbare än medel. En hög försörjningskvot innebär att den arbetsföra befolkningen behöver försörja allt fler yngre och äldre. Befolkningsökningen har varit tredje lägst de senaste tre åren. Regionen har Luleå som största stad.

NÄRINGSLIV

Något färre norrbottningar arbetar inom privat sektor än i landet som helhet där länets fjärde största arbetsgivare är ett statligt ägt företag. Norrbotten står sig hyggligt när det kommer till företagande. Regionen landar strax under medel gällande andelen företagande. Däremot är andelen nystartade företag sjunde högst. Norrbotten får också in förhållandevis lite skatteintäkter från småföretag. Andelen kvinnor som högsta befattningshavare är strax över medel. Bruttoregionalprodukten per capita var 631 000 kronor år 2021, vilket är näst högst i riket.

REGIONAL UTVECKLING OCH INFRASTRUKTUR

Norrbotten står inför en omvälvande utveckling som i stora delar drivs av en industriell omställning till ett mer hållbart produktionssätt. Ett antal stora industriprojekt pågår medan andra är i uppstartsfas. I malmfälten flyttas två städer för att möjliggöra fortsatt gruvbrytning vilket skapar jobb för länets företag verksamma inom bygg- och anläggningsbranschen. Samtidigt utvecklas nya gruvor med järnmalm, koppar, grafit och man har i Kiruna nyligen hittat Europas största fyndighet av sällsynta jordartsmineraler. I Boden har ett helt nytt stålverk börjat anläggas och HYBRIT tar fram ny teknik för att framställa stål utan koldioxidutsläpp. Det kommer kräva stora mängder el och vi ser investeringar i elproduktion och eldistribution. Norrbottniabanan har börjar byggas söderifrån för att säkra godstrafikens behov samtidigt som det förkortar restiderna längs med kusten. I Luleå planeras en stor utbyggnad av hamnkapaciteten.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – NORRBOTTENS LÄN

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framför allt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre och åtta år.

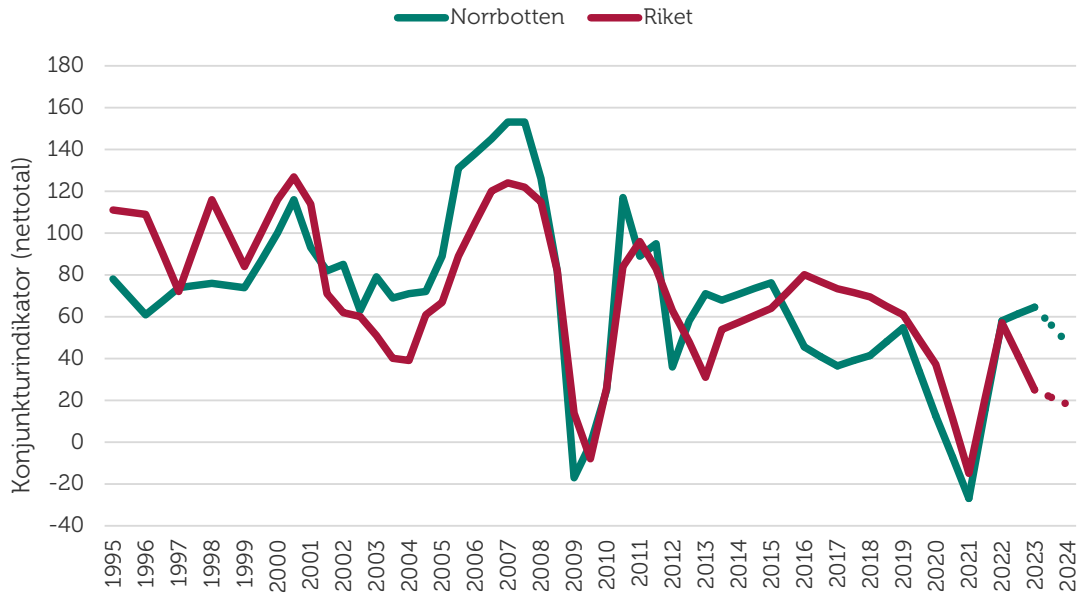
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

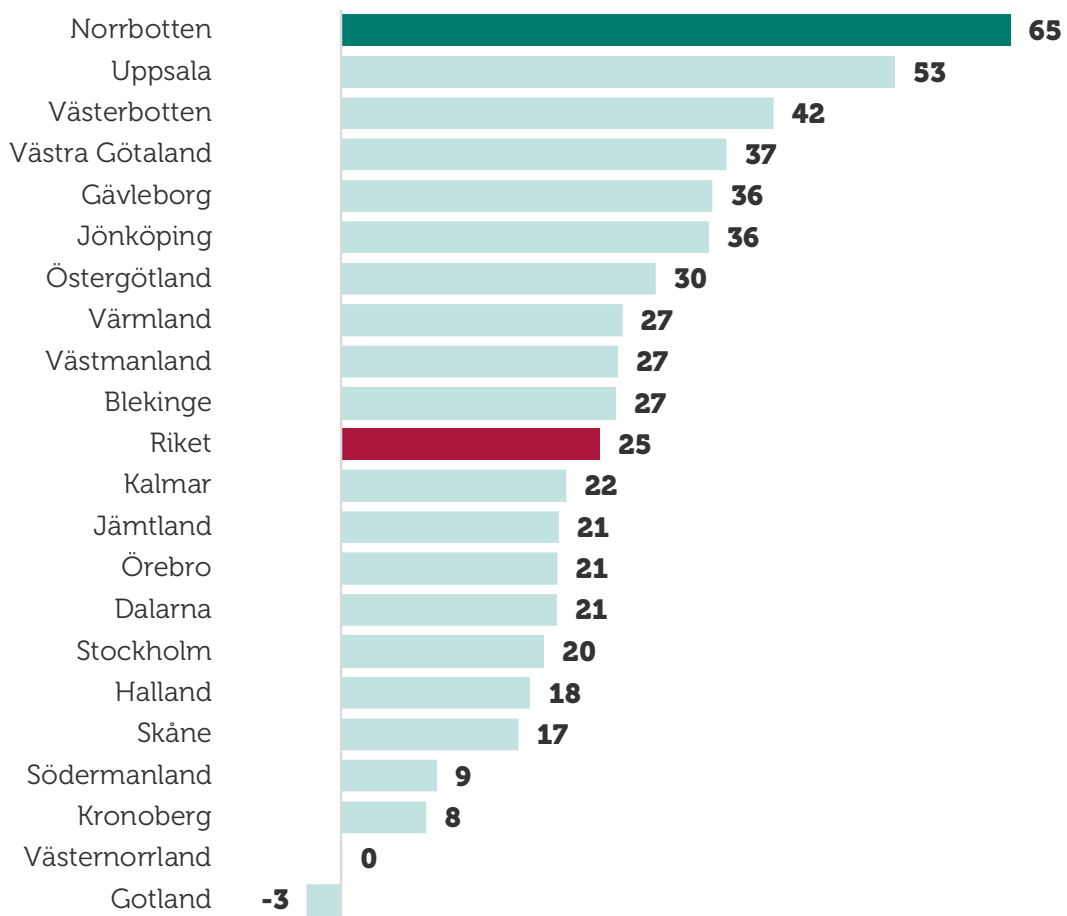
I Småföretagsbarometern redovisas småföretagens sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. Figur 1 visar att Norrbottens konjunkturindikator har under flera år släpat efter riksgenomsnittet men har återhämtat sig efter den djupa nedgången under pandemin.

Årets Småföretagsbarometer visar en tydlig nedgång i småföretagskonjunkturen efter den kraftiga uppgången i fjol, som delvis drogs upp av borttagna pandemirestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. I stället har nya utmaningar tillkommit i spåren av den höga inflationen och de snabbt stigande räntorna. I Norrbottens län har utvecklingen varit den motsatta. Länets konjunkturindikator steg till 65 i årets undersökning från 58 förra året och innebär den starkaste småföretagskonjunkturen i landet även om det är en bra bit ifrån länets toppnivåer under 2007.

Figur 1. Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2023.

Figur 2. Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2023.

Sysselsättning

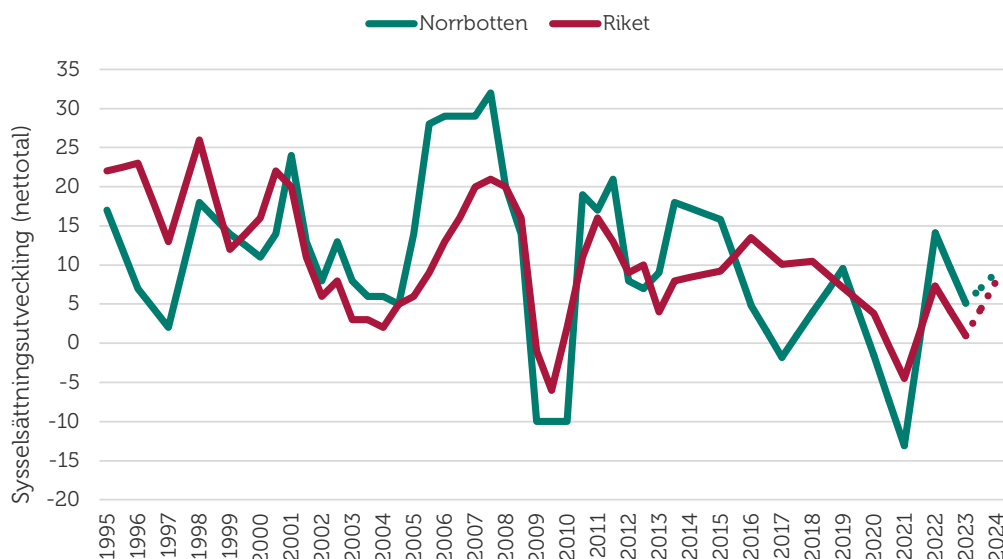
Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningsstillväxten i småföretagen tog fart i fjol och uppgången blev särskilt tydlig i Norrbottens län där nettotalet för sysselsättningen steg till 14 efter den djupa nedgången under 2021. I år har sysselsättningsökningen bromsat upp och nettotalet sjönk till 5, där 18 procent av länets företag hade ökat antalet anställda medan 13 procent hade minskat personalstyrkan. Det är dock en mindre nedgång jämfört med i riket där nettotalet för sysselsättningen noterades till noll.

Det osäkra konjunkturläget hindrar inte småföretagen från att öka antalet anställda de kommande tolv månaderna. Nettotalet för sysselsättningen väntas stiga till det positiva territoriet där länets företagare är något mer expansiva i sina planer än i riket som helhet med ett nettotal på 9 jämfört med rikets 8. De mest expansiva anställningsplanerna är i länets tillverkningsföretag, där vart fjärde företag planerar att nyanställa de kommande tolv månaderna. En sannolik förklaring till länets ökade sysselsättning kan vara den pågående energiomställningen och satsningarna inom gruvnäringen.

Utsikterna inom handel, transport och bygg är betydligt mer återhållsamma visar årets riksbarometer. Det är också här som störst andel företag räknar med att minska antalet anställda. Riskerna är på nedsidan. Historiskt har företagen överskattat sina anställningsplaner samtidigt som konjunkturutsikterna är osäkra. Hushållens urholkade köpkraft och ett minskat bostadsbyggande kan slå hårdare på företagens sysselsättningsplaner än vad företagarna själva uppger.

Figur 3. Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2023.

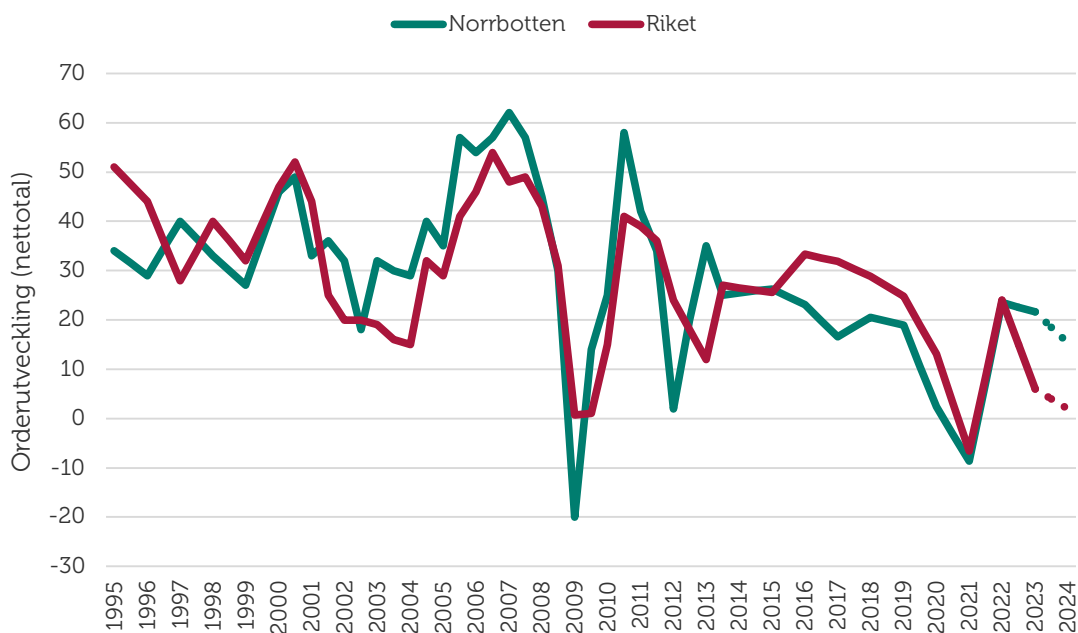
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången till de norrbottniska företagen fortsätter att öka efter uppgången i fjol. Nästan hälften av företagen (46 procent) uppger att orderingången har ökat under det senaste året medan 25 procent anser att den har minskat. Det innebär att länets småföretag uppvisade den starkaste tillväxten i orderingången under det senaste året och avviker därmed tydligt från riksgenomsnittet där nettotalet för orderingången sjönk till 6 jämfört länets 22.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är att tillväxttakten ska öka om än i en långsammare takt. Bland företagen i länet uppger 29 procent att deras orderingång kommer öka, medan endast 14 procent förväntar sig att den minskar. Det förväntade nettotalet för orderingången sjunker därmed till 14, vilket är en mer optimistisk bedömning än i riket som helhet där omslaget i konjunkturen tillsammans med en hög inflation och snabbt stigande räntor förväntas dämpa orderingången.

Figur 4. Orderutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2023.

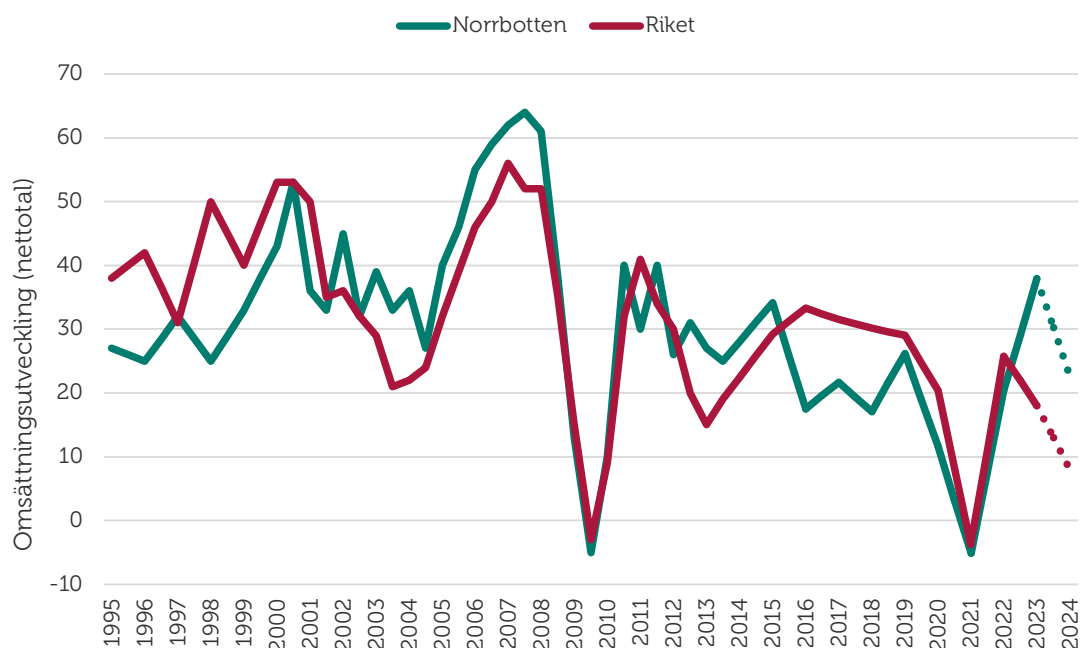
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Norrbottens län har ökat kraftigt under de senaste tolv månaderna och ligger på ett nettotal på 38, jämfört med 20 i fjol. Hälften av länets företag (56 procent) har ökat omsättningen medan 18 procent uppger att den har minskat. Att omsättningstillväxten är mer utbredd i länet än vad riksgenomsnittet visar är delvis en avspeglning av den ökade orderingången i länet men kan också ha upprätthållits av högre försäljningspriser som företagen genomfört under senaste året.

Länets företag räknar med en fortsatt ökad omsättningstillväxt för de kommande tolv månaderna även om det inte blir lika utbredd som under det senaste året. Andelen företag som räknar med en ökad omsättning sjunker till 40 procent samtidigt som 18 procent tror att omsättningen kommer att minska, vilket ger ett nettotal på 22. Det är en mer positiv syn än vad riksgenomsnittet visar där nettotalet sjunker till 8.

Figur 5. Omsättningsutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995–2023.

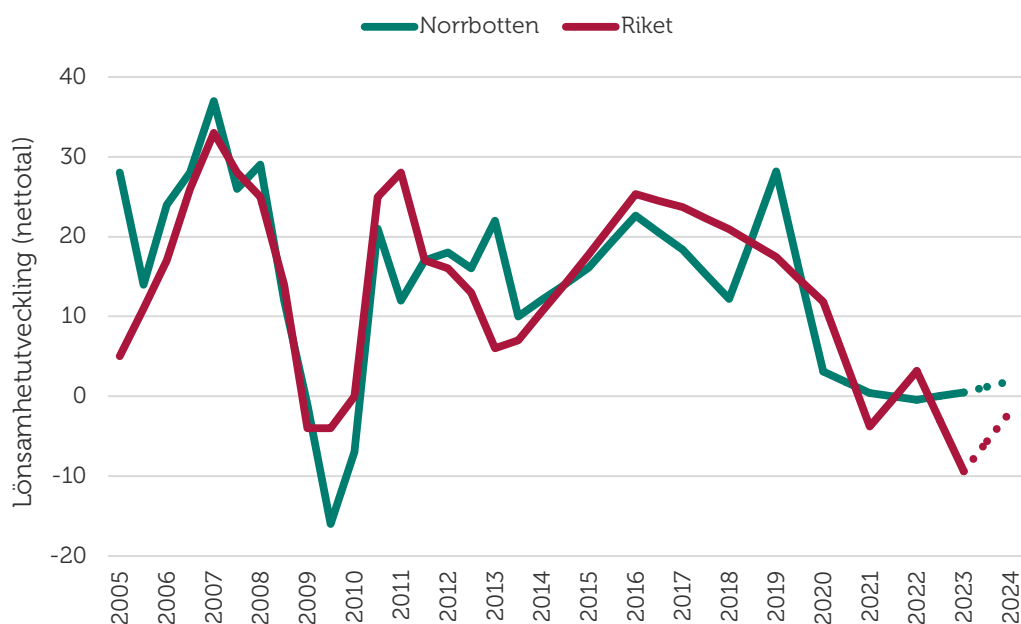

Lönsamhet

Småföretagens bedömning om lönsamheten är fortsatt splittrad i länet där nettotalet för lönsamheten noterades till noll för tredje undersökningen i rad. Det innebär att en lika stor andel företag (29 procent) uppger att lönsamheten har förbättrats eller försämrats under det senaste året trots en ökad ordergång och stigande omsättning. Det var ändå en starkare utveckling jämfört med i riket som helhet där utvecklingen blev svagare med ett negativt nettotal (minus 9), dvs en övervikt av företag som uppger att lönsamheten hade försämrats. Pandemin 2020, fjolårets kraftiga produktionskostnadsökningar och därtill en svagare konjunktur har pressat ned lönsamheten i de svenska småföretagen.

De norrbottniska företagens lönsamhetsförväntningar är lågt ställda även om en viss återhämtning förutses. Det gör att länets nettotal för lönsamhet stiger till plus 2 men är lägre jämfört med fjolårets förväntningar då nettotalet noterades till 6. Det är de tillverkande företagen som i större utsträckning räknar med en förbättrad lönsamheten medan det råder en fortsatt tudelad bild i tjänsteföretagen.

Figur 6. Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 2005–2023.

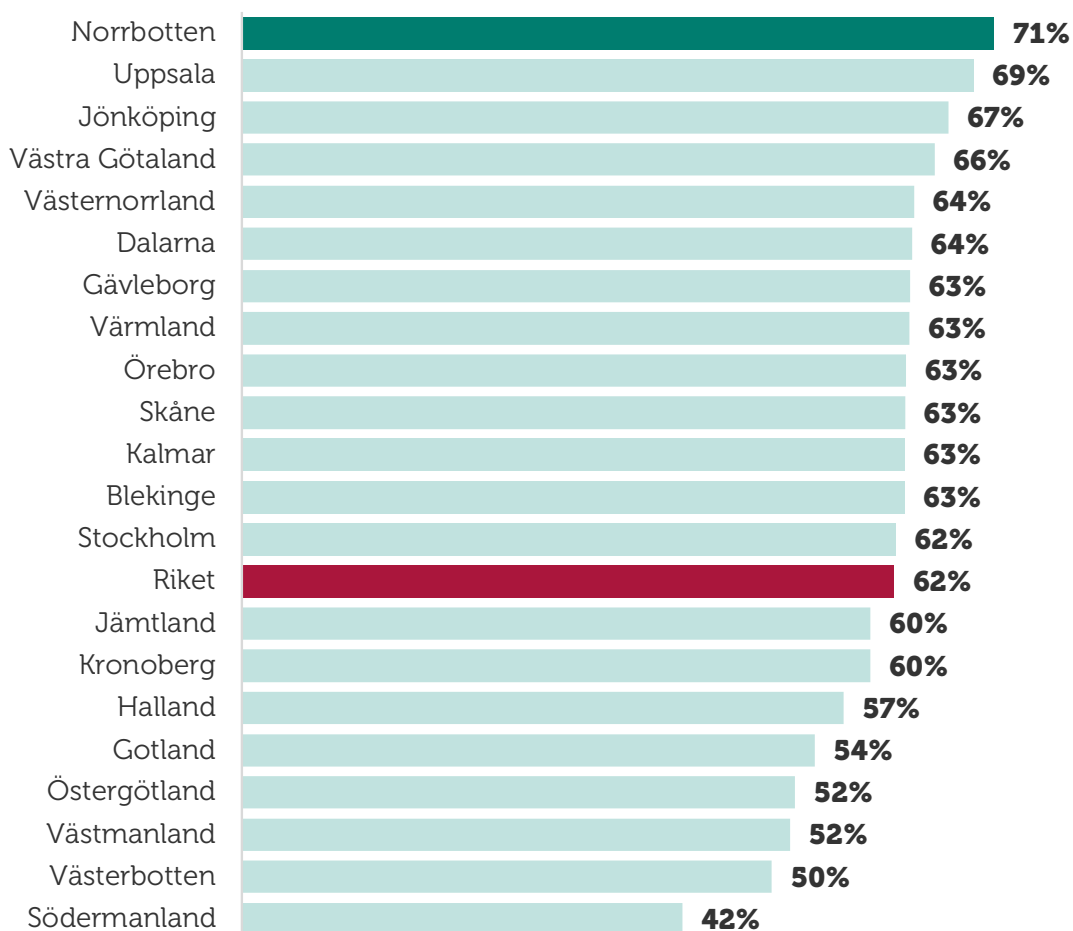
Företagens prisförväntningar

Även om Norrbotten sticker ut med starkt lönsamhetsutveckling är det en generell lönsamhetsförsvagning i riket trots att de flesta småföretagen har höjt sina priser. Det kan tyda på att prisökningarna varit lägre än företagens produktionskostnadsökningar. I fjolårets undersökningar planerade sju av tio av länets företag att höja priserna. I årets barometer hade andelen sjunkit till 57 procent, vilket dock är högre än riksgenomsnittets 47 procent. Men det blir också svårare för företagen att höja priserna mot sina kunder när konjunkturen försvagas. På frågan om hur stora prisökningar företagen planerar under 2023 uppger knappt hälften av länets företag (48 procent) prisökningar i linje med inflationen som prognostiserades till 5,5 procent enligt Riksbankens februariprognos. Var tionde företag (15 procent) planerar högre prisökningar än inflationen, vilket är något högre än i riket som helhet (11 procent).

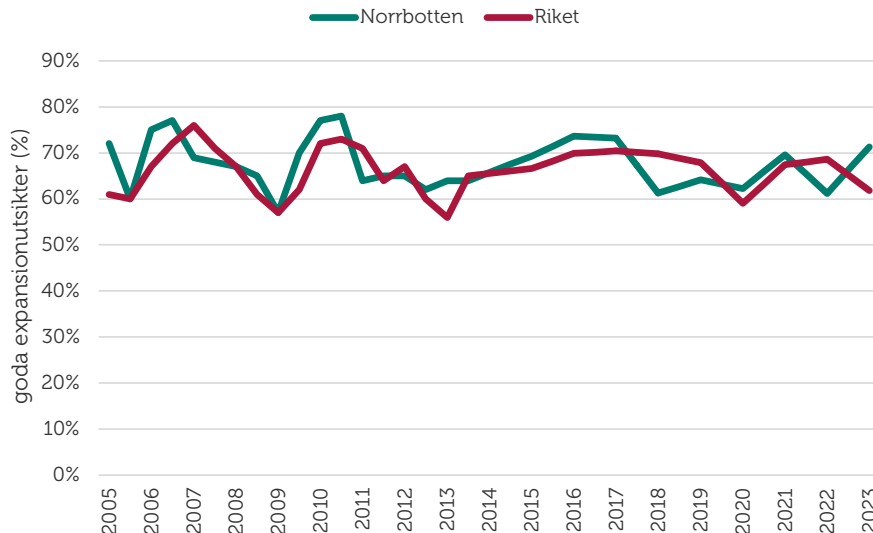
EXPANSIONSUTSIKTER OCH TILLVÄXTHINDER

Sex av tio företag i landet ser goda möjligheter att expandera, vilket är i linje med det historiska genomsnittet men något lägre jämfört med förra året (66 procent). Med undantag för den djupa nedgången i början av 1990-talet har småföretagen varit optimistiska om sina tillväxtmöjligheter oavsett svängningar i konjunkturen. Långsiktiga visioner kring företagets framtida verksamhet spelar sannolikt en större roll än tillfälliga svängningar i konjunkturen. I Norrbottens län har företaget blivit mer optimistiska om expansionsmöjligheterna där 71 procent anser att det finns goda expansionsutsikter jämfört med fjolårets 61 procent. Det innebär att företagen i Norrbotten är mest optimistiska följt av Uppsala och Jönköpings län medan lägst förväntningar finns i Södermanland och Västerbottens län.

Figur 7. Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2023.

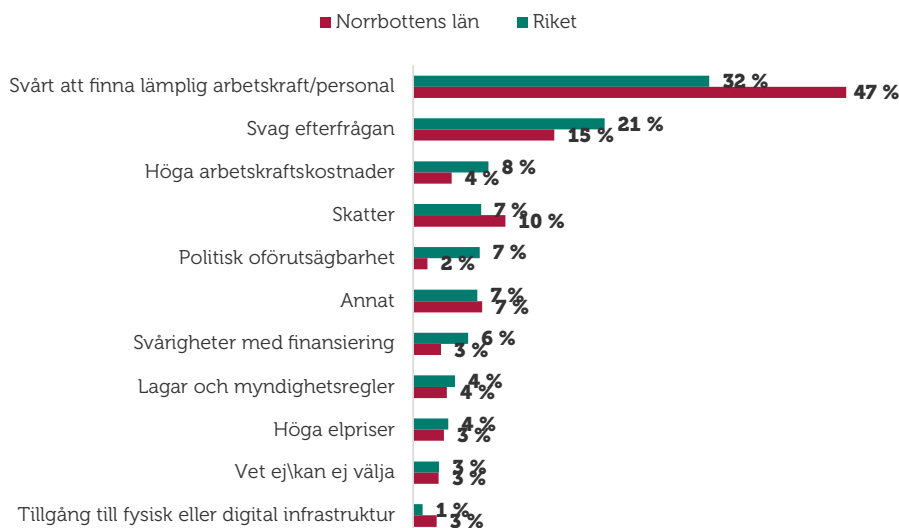
Figur 8. Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Norrbottens län och riket 2005–2023.

Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret i länet är bristen på lämplig arbetskraft och som har blivit alltmer utbrett i näringslivet under det senaste året. I årets undersökning uppger nästan hälften (46 procent) av länets företag det svaret, vilket är högre än fjolårets 40 procent. Det innebär att bristen på arbetskraft upplevs som störst i Norrbottens län. Även tidigare mätningar bekräftar svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft och utgör ett betydande hinder för tillväxt. Svag efterfrågan är det näst vanligaste hindret i länet och har ökat från fem procent av företagen i fjol till 15 procent i årets undersökning. Även om svag efterfrågan upplevs som ett större tillväxthinder än ifjol är det inte lika utbrett som i landet som helhet (21 procent av företagen). Andra tillväxthinder såsom höga arbetskraftskostnader, finansieringssvårigheter eller lagar och myndighetsregler har minskat i betydelse jämfört med fjolårets undersökning och är också lägre än i riket som helt. Däremot upplever fler företagare i Norrbottens län skatter som en hämmande tillväxtfaktor.

Figur 9. Tillväxthinder enligt företagen i Norrbottens län och i riket 2023 (procent).

SLUTSATSER

Norrbotten sticker klart ut i och med att det är det enda länet i riket med positiv konjunkturindikator jämfört med förra året, samt det länet med mest positiva expansionsutsikter i riket. Men medan Norrbotten jublar är det dystra tongångar bland småföretagen i Sverige. Sedan fjolårets undersökning har konjunkturindikatorn för riket som helhet fallit från 57 till 25. Men det är splittrad konjunktur-bild. Hushållsnära företag har påverkats hårdast när hushållens köpkraft urholkats av den höga inflationen och de stigande räntorna men även byggföretagen nu när bostadsbyggandet faller och hushållens bostadsrenoveringar minskar. För tillverknings- och tjänsteföretagen har nedgången inte varit lika djup men ändå en tydlig avmattning jämfört med fjolårets undersökning. Lönsamheten i småföretagen har åter vänt ned efter fjolårets förbättring. Stigande produktionskostnader, kron-försvagning och en svagare efterfrågan har pressat ned lönsamheten i många företag både i länet och i riket som helhet trots att företagen har höjt sina priser. I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till -9, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

Även om det finns ljusglimtar om att inflationen är på väg ned och räntetoppen kan vara nära är småföretagens förväntningar lågt ställda inför de kommande tolv månaderna sannolikt påverkade av det senaste årets utveckling. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är långt ifrån fjolårets optimistiska planer. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Men de regionala skillnaderna är stora. Företagen i Norrbotten är mest optimistiska i landet följt av Östergötland och Uppsala även om det är en förväntad avmattning som förutses. Mest pessimistiska är företagen i Södermanland och Gotland där konjunkturindikatorn noteras i det negativa territoriet.

Företagens framtidsplaner sker under en osäker omvärldskonjunktur. Räntehöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturbedgången. Positivt är att företagen har byggt upp kapitalbuffertar vid oväntade händelser, till exempel vid halverade intäkter under en tre månader. Sju av tio företag skulle klara sig från en konkurs vid halverade intäkter genom att använda företagets besparingar. Tio procent av småföretagen uppger att de skulle gå i konkurs och är särskilt koncentrerat till detaljhandeln och delar av tjänstesektorn.

Swedbank

Swedbank, Landsvägen 40, 172 63 Sundbyberg
Postadress: 105 34 Stockholm

08 – 585 900 00 | info@swedbank.se | swedbank.se

Sparbankernas Riksförbund

Sparbankernas Riksförbund, Vasagatan 11, 111 20 Stockholm
Postadress: Box 16249, 103 24 Stockholm

08 – 648 206 20 | info@sparbankerna.se | sparbankerna.se

företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmansgatan 40, 113 57 Stockholm
Postadress: 106 67 Stockholm

08 – 406 17 00 | info@foretagarna.se | foretagarna.se